

Μιχαήλ Άγγελος και Λούθηρος: Όταν η Αναγέννηση συνάντησε τη μεταρρύθμιση

Η Δημοκρατία της Φλωρεντίας δυστύχησε να πέσει στα χέρια των Μεδίκων, εκεί γύρω στον ΙΕ΄ αιώνα αλλά η οικουμένη χρωστά σ' αυτή την αριστοκρατική οικογένεια μερικά από τα πιο μεγάλα επιτεύγματα της Αναγέννησης. Σημείο αναφοράς στην οικογένεια, ο Λαυρέντιος Α΄ ο Μεγαλοπρεπής (1447 - 1492) κυβέρνησε την δημοκρατία ως απόλυτος μονάρχης, ενώ ταυτόχρονα ήταν άριστος ποιητής και ο ουσιαστικός ιδρυτής της Λαυρεντιανής Βιβλιοθήκης αλλά και μεγάλος ευεργέτης λογοτεχνών και καλλιτεχνών. Θετικά ή αρνητικά, οι Μέδικοι έγιναν αιτία να αναδυθούν από το σκοτάδι της αφάνειας, μεγάλοι μεταρρυθμιστές και σπουδαίοι καλλιτέχνες. Ανάμεσά τους, ο Μαρτίνος Λούθηρος και ο Μιχαήλ Άγγελος. Πέθαναν κι οι δυο, στις 18 Φεβρουαρίου: του 1546 ο πρώτος, του 1564 ο δεύτερος.

Ο πάπας Λέων Ι΄ (1513 - 1521) ήταν γιος του Λαυρέντιου του Μεγαλοπρεπή. Από τον πατέρα του κληρονόμησε την αγάπη για τα γράμματα, τις τέχνες και τις επιστήμες. Όχι, όμως, και τα πλούτη του. Για να γεμίσει τα θησαυροφυλάκια του Βατικανού, ο Λέων συμφώνησε με τον επίσκοπο Μαγεντίας και του εκχώρησε το δικαίωμα να πουλά συχωροχάρτια στους Γερμανούς. Η συμφωνία ήταν για οχτώ χρόνια με τα κέρδη μισά μισά. Η επιχείρηση πήγαινε θαυμάσια και οι δυο συνεταιρείοι θησαύριζαν, καθώς ποτέ δεν έλειψαν οι αφελείς που πίστευαν πως μπορούσαν να εξαγοράσουν την άφεση αμαρτιών και να εκπορθήσουν έτσι την πύλη του παραδείσου. Το κακό είχε παραγίνει στα 1517, όταν ένας υστερικός μοναχός αποφάσισε να τους χαλάσει τη δουλειά.

Ο Μαρτίνος Λούθηρος γεννήθηκε στις 10 Νοεμβρίου του 1483, στη Σαξονία, από φτωχούς γονείς. Το 1517, ήταν Αυγουστίνος μοναχός, διπλωματούχος της φιλοσοφίας, διδάκτορας της θεολογίας και καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Βυρτεμβέργης. Στις 31 Οκτωβρίου του 1517, έφερε το θέμα των συχωροχαρτιών σε δημόσια συζήτηση, αναρτώντας στην εκκλησία της Βυρτεμβέργης τις περίφημες 95 θέσεις του. Τρεις μήνες αργότερα, η Ευρώπη είχε χωριστεί σε δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις: Τους καθολικούς που υποστήριζαν ότι ο πάπας έχει δικίο και στους μεταρρυθμιστές που έμελλε να ονομαστούν προτεστάντες (διαμαρτυρόμενοι), από μια διαμαρτυρία που υπέγραψαν το 1529.

Ο Λούθηρος διδασκε πως τα συχωροχάρτια, οι νηστείες, οι προσευχές κ.λπ. δεν παίζουν κανένα ρόλο. Εκείνο που μετράει, είναι η θερμή πίστη. Ζητούσε να καταργηθεί η κοσμική εξουσία του πάπα, πίστευε στην ανεξιθρησκία και υπεραμυνόταν του δικαιώματος των ιερέων να παντρεύονται. Από τα μυστήρια, αναγνώριζε μόνο τη βάπτιση και τη θεία μετάληψη.

Στα 1520, ο Λέων τον αφόρισε. Ο Λούθηρος κι ο γερμανικός λαός έκαψαν το σχετικό έγγραφο ως αιρετικό. Στα 1521, ο βασιλιάς της Ισπανίας και αυτοκράτορας της Γερμανίας, Κάρολος Ε΄, καταδίκασε τον λουθηρανισμό, έθεσε εκτός νόμου τον Λούθηρο και ζήτησε να καούν τα βιβλία του. Ο Λούθηρος κρύφτηκε σ' έναν πύργο στο δάσος της Σαξονίας. Στα 1537, ζήτησε από τους προτεστάντες να μην υπακούουν στον πάπα και στους επισκόπους. Πέθανε το 1546 και δεν πρόλαβε να δει τη συνθήκη της Αυγούστας (1555), με την οποία καθολικοί και διαμαρτυρόμενοι αναγνωρίστηκαν ισότιμοι. Σήμερα, οι προτεστάντες αριθμούν περίπου 323 εκατομμύρια πιστών, έναντι 123 των ορθοδόξων και 577 των καθολικών.

Ο θόλος του Αγίου Πέτρου, στο Βατικανό, φαινόταν επιβλητικός στα σχέδια που είχε φτιάξει ο Μιχαήλ Άγγελος Μπουοναρότι. Όμως, ο αρχιτέκτονας δεν μπόρεσε να δει το έργο του τελειωμένο. Πέθανε 89 χρόνων, στις 18 Φεβρουαρίου του 1564, ευτυχισμένος που είχε βγει νικητής σε όλους τους ομηρικούς καυγάδες με τον εργοδότη του, τον πάπα Ιούλιο Β΄. Άλλωστε, ο τάφος του πάπα είναι από τα πιο σπουδαία αρχιτεκτονήματα του Μιχαήλ Αγγέλου.

Ο μεγάλος γλύπτης, ζωγράφος και αρχιτέκτονας της ιταλικής Αναγέννησης γεννήθηκε στις 6 Μαρτίου του 1475, στο Κάπρι. Τον μεγάλωσε η γυναίκα ενός ράφτη. Στα 13 του, μπήκε μαθητής στο εργαστήρι του μεγάλου Φλωρεντινού ζωγράφου Ντομένικο Κουράντο, γνωστού με το όνομα Γκιρλαντάγιο (1449 - 1498). Τα πρώτα του ζωγραφικά έργα γνώρισαν τόση επιτυχία, ώστε έκαναν ακόμη και τον δάσκαλό του να ζηλεύει. Στα επόμενα χρόνια, ο Μιχαήλ Άγγελος πήγε μαθητής του διάσημου Φλωρεντινού γλύπτη Μπερτόλντο ντι Τζιοβάνι (1420 - 1491), άλλοτε μαθητή και συνεργάτη του μεγάλου Ντονατέλο (1386 - 1466). Από τον Μπερτόλντο, ο Μιχαήλ Άγγελος έμαθε να δουλεύει το χαλκό, στη σχολή που είχε ιδρύσει στη Φλωρεντία ο Λαυρέντιος των Μεδίκων.

Στα 1505, τριάντα χρόνων πια, ο Μιχαήλ Άγγελος προσκλήθηκε στη Ρώμη από τον πάπα Ιούλιο Β΄, που του ζήτησε να ζωγραφίσει την οροφή της Κάπελα Σιξτίνα. Επί τέσσερα χρόνια, δούλεψε στο παρεκκλήσι ξαπλωμένος ανάσκελα πάνω σε μια σκαλωσιά. Δημιούργησε ένα από τα περίφημα έργα της Αναγέννησης με σκηνές από την Παλαιά Διαθήκη.

Το μεγάλο του πρόβλημα δεν ήταν τόσο το ότι έπρεπε να ζωγραφίζει ανάσκελα, όσο ο εργοδότης του που κάθε λίγο και λιγάκι ερχόταν να ελέγξει την πρόοδο της δουλειάς και να τον καθυστερεί με υποδείξεις, μια και ο πάπας είχε απόψεις περί Τέχνης. Τότε, όλη η Ρώμη άκουγε τους καυγάδες τους, στους οποίους υπερίσχυε πάντα η άποψη του καλλιτέχνη. Και κάθε φορά φίλιωναν, καθώς στο βάθος ο ένας έτρεφε βαθύ σεβασμό για τον άλλον.

Από τα γλυπτά του Μιχαήλ Αγγέλου, ξεχωρίζουν ο Δαβίδ, ο Θρήνος, ο Άγιος Ματθαίος, ο Μωϋσής, ο Ενταφιασμός κ.λπ.

(τελευταία επεξεργασία, 26.4.2009)